

Захисти кандидатських дисертацій з географічних наук у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (картографо-статистичний і бібліографічний аналіз)

Василь ДЖАМАН ^{1*} <https://orcid.org/0000-0002-9188-3325>

УДК 911.3: 312

Ярослав ДЖАМАН ^{1**} <https://orcid.org/0000-0003-0471-015X>

АНАЛІТИЧНА СТАТТЯ

¹Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
кафедра географії України та регіоналістики

Листування – *v.dzhaman@chnu.edu.ua; ** y.dzhaman@chnu.edu.ua

Ключові слова: кандидатська дисертація, здобувач наукового ступеня, науковий керівник, опонент, спеціалізована вчена рада, науковий центр.

Анотація: Проаналізовані періоди діяльності спеціалізованої вченої ради по захисту кандидатських дисертацій з географічних наук у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича. Розглянуто структуру кандидатських дисертацій за науковими напрямками, географію виконання дисертацій у наукових центрах і закладах України. Оцінено вклад науковців у підготовку фахівців вищої кваліфікації через наукове керівництво та опонування дисертаційних робіт.

1. ВСТУП

Важливим напрямом діяльності закладів вищої освіти IV рівня акредитації в Україні є підготовка наукових кадрів – кандидатів і докторів наук. Тому в пункті 2.1 нової редакції «Статуту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» зазначено, що «основною метою освітньої діяльності університету є здобуття ... *високого рівня наукових* (виділено нами) та/або професійних і загальних компетентностей, необхідних для діяльності за певною спеціальністю чи в певній галузі знань» (Статут 2022), а в «Стратегічному плані розвитку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» визначена потреба «... розширення мережі спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій ...» (пункт 2.1.6) (Стратегічний план 2024).

Географічна наука і освіта розвиваються в Чернівецькому національному університеті ім. Ю. Федьковича (ЧНУ) ще з 1876 року, провідні професори географії мали вагомі наукові досягнення, підготовка кандидатів і докторів географічних наук здійснювалась на географічному факультеті, успішно функціонували аспірантура й докторантура, але своїєї спецради по захисту дисертацій до XXI століття не було. Захисти дисертаційний робіт відбувалися в спецрадах Сектора географії АН УРСР (тепер Інституту географії НАН України),

Київського, Львівського й Одеського національних університетів та Одеського гідрометеорологічного інституту (тепер Одеського державного екологічного університету).

Активний розвиток географічного факультету ЧНУ, починаючи з 1990-их років (з утворенням суверенної України): 1) впровадження нових освітніх програм, спеціалізацій, спеціальностей, галузей знань, що призвело до значного зростання кількості здобувачів вищої освіти і контингенту викладацького складу; 2) структурні перетворення й відкриття нових кафедр; 3) активізація наукової роботи (в тому числі захисти докторських і кандидатських дисертацій) спонукали до потреби і надали можливість відкриття спецради із захисту кандидатських дисертацій з географічних наук в ЧНУ. Багато енергії цій справі віддали д. геогр. н., проф., декан географічного факультету В. Руденко і д. геогр. н., проф., завідувач кафедри географії України та картографії Я. Жупанський. Як результат – 22.06.2001 р. при географічному факультеті ЧНУ була відкрита спецрада К 76.051.04. За період функціонування спецради було розглянуто і захищено 90 кандидатських дисертацій. Географічний факультет ЧНУ став відомим і потужним центром атестації кандидатських дисертацій з географічних наук.

2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

На початку ХХІ століття географічна наука проходить складний етап переоцінки свого доробку в дослідженні оточуючого середовища та окресленні перспектив розвитку. Суттєво активізувалися дані проблеми за умов російської збройної агресії проти України, визначення і розробки ефективних підходів у дослідженні процесів функціонування соціоприродних геосистем в часи відбудови українського національного господарства, посилення глобалізаційних та інтеграційних процесів в Європі та світі.

Ускладнення проблем еколого-економічного розвитку України загалом та основних галузей господарського комплексу і, відповідно, напрямів використання природних ресурсів зокрема, потребують детального й всестороннього комплексного географічного вивчення та аналізу, з одного боку, багатої спадщини українських вчених, а з іншого – формування наукового потенціалу української географії. Перший напрямок вирішення вказаної проблеми представлений дисертаційними дослідженнями [Чернюха \(2004\)](#), [Шевчука \(2008\)](#), [Кандиби \(2009\)](#) та ін.; виходом навчального посібника «Історія географії в Україні» ([Жупанський 1997](#)) та ін.; публікацією низки статей ([Руденко 2024](#); [Руденко та ін. 2022](#); [Маруняк та ін. 2022](#); [Лісовський та ін. 2024](#); [Топчієв 2022](#); [Дронова та ін. 2023](#); [Олійник та ін. 2014](#) та ін.). Питання формування наукового й загалом інтелектуального потенціалу розглянуті в дисертаціях [Краснопольської \(2006\)](#), [Нич \(2016\)](#) та ін.; в уже названій книзі [Жупанського \(1997\)](#), бібліографічних довідниках ([Олійник та ін. 2014, 2017](#)) та ін.; наукових статтях ([Нич 2012](#); [Джаман 2024](#) та ін.) тощо.

Мета цієї публікації – охарактеризувати етапи функціонування спецради по захисту кандидатських дисертацій з географічних наук у ЧНУ; розкрити географію виконання дисертаційних робіт у наукових центрах і закладах України, що захищені в Чернівецькому університеті.

3. МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У ході дослідження використані системно-структурний і ретроспективно-хронологічний методологічні підходи, застосовувались загальнонаукові та конкретнонаукові методи дослідження. За значної різноманітності наукових тем дисертаційних робіт, при узагальненні та групуванні їхніх наукових напрямів, використовувався метод системно-структурного аналізу. Аналіз останніх досліджень і публікацій за вказаною тематикою проведено літературним методом. Оцінювання ретроспективної динаміки кількості захищених

В. Джаман, Я. Джаман.

Захист кандидатських дисертацій з географічних наук у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (картографо-статистичний і бібліографічний аналіз)

кандидатських дисертацій у спеціалізованій вченій раді здійснено за допомогою статистичного і математичного (графічного) методів. Територіальні особливості виконання дисертаційних робіт, призначення офіційних опонентів, формування персонального складу спецради, визначення провідних установ розкриті картографічним методом дослідження (способами значків, картодіаграм, картограм, кількісного фону тощо).

4. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

Наказом ВАК України 22 червня 2001 року на базі географічного факультету ЧНУ була створена спецрада К 76.051.04 з правом розгляду та захисту кандидатських дисертацій з географічних наук за спеціальностями «Фізична географія, геофізика і геохімія ландшафтів» (11.00.01) та «Конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів» (11.00.11).

Перший склад спецради: голова – проф. Я. Жупанський, заступник голови – проф. В. Руденко, вчений секретар – доц. І. Рибак; спеціальність 11.00.01 забезпечували проф. Я. Жупанський, М. Будз, В. Гуцуляк, М. Кирилюк, М. Куниця, Я. Мольчак, доц. Л. Воропай; спеціальність 11.00.11 – проф. Я. Жупанський, В. Руденко, М. Будз, В. Євдокименко, О. Заставецька, І. Назаренко, С. Руденко, А. Швиденко, доц. І. Рибак.

За час роботи спеціалізованої вченої ради обов'язки голови (з 2008 р.) виконував проф. В. Руденко; заступника голови – проф. Я. Жупанський, В. Круль, Ю. Ющенко, вченого секретаря – проф. В. Джаман, доц. М. Дутчак. У складі спецради впродовж 21 року її функціонування працювали досвідчені географи Чернівецького університету: проф. Я. Жупанський, В. Гуцуляк, М. Кирилюк, М. Куниця, В. Руденко, Ю. Ющенко, В. Джаман, К. Кілінська, В. Круль, П. Сухий; д. е. н. В. Євдокименко, д. с.-г. н. А. Швиденко та І. Назаренко, д. б. н. С. Руденко і Ю. Дмитрук; доц. Л. Воропай, Й. Бурка, В. Бурка, С. Греков, В. Грицку, М. Дутчак, М. Заячук, В. Косташук, О. Король, І. Рибак, В. Сівак, Т. Соловей, В. Явкін – всього 15 докторів і 13 кандидатів наук.

Членами спеціалізованої вченої ради К 76.051.04 були також відомі науковці-географи інших міст України: Києва – проф. Є. Маруняк (тепер директор Інституту географії НАН України, член-кореспондент НАН України) і С. Запотоцький (тепер декан географічного факультету Київського національного університету ім. Т. Шевченка); Львова – проф. М. Дністрянський (Львівський національний університет ім. І. Франка); Тернополя – проф. О. Заставецька і А. Кузишин (тепер декан географічного факультету), доц. М. Питуляк (Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка); Луцька – проф. Я. Мольчак (Луцький національний технічний університет); Рівного – проф. М. Будз (Національний університет водного господарства та природокористування); Івано-Франківська – доц. Р. Сливка (Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника); Кам'янця-Подільського – доц. І. Рибак (Кам'янець-Подільський національний університет ім. І. Огієнка). Загалом членами спеціалізована вчена рада К 76.051.04 були 37 географів-науковців (22 доктори і 15 кандидатів наук) із 8 центрів географічної науки (Рис. 1).

У роботі спецради виділяються чотири періоди, що зумовлено науковими спеціальностями (шифрами) географічної науки. Впродовж першого періоду (2001 – 2005 рр.) відбулося 15 захистів кандидатських дисертацій: 4 – за спеціальністю 11.00.01, 10 – за спеціальністю 11.00.11, ще 1 – за спеціальністю 11.00.13 – історія географії (для цього було організовано разовий захист із залученням до спецради науковців-істориків).

У другому часовому періоді (2006 – 2010 рр.) спеціалізована вчена рада атестувала кандидатські дисертації за спеціальностями: 11.00.11 і економічна та соціальна географія (11.00.02). 27 здобувачів наукового ступеня стали кандидатами географічних наук: 17 – за спеціальністю 11.00.11 і 10 – за 11.00.02 (Рис. 2).

В. Джаман, Я. Джаман.

Захист кандидатських дисертацій з географічних наук у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (картографо-статистичний і бібліографічний аналіз)

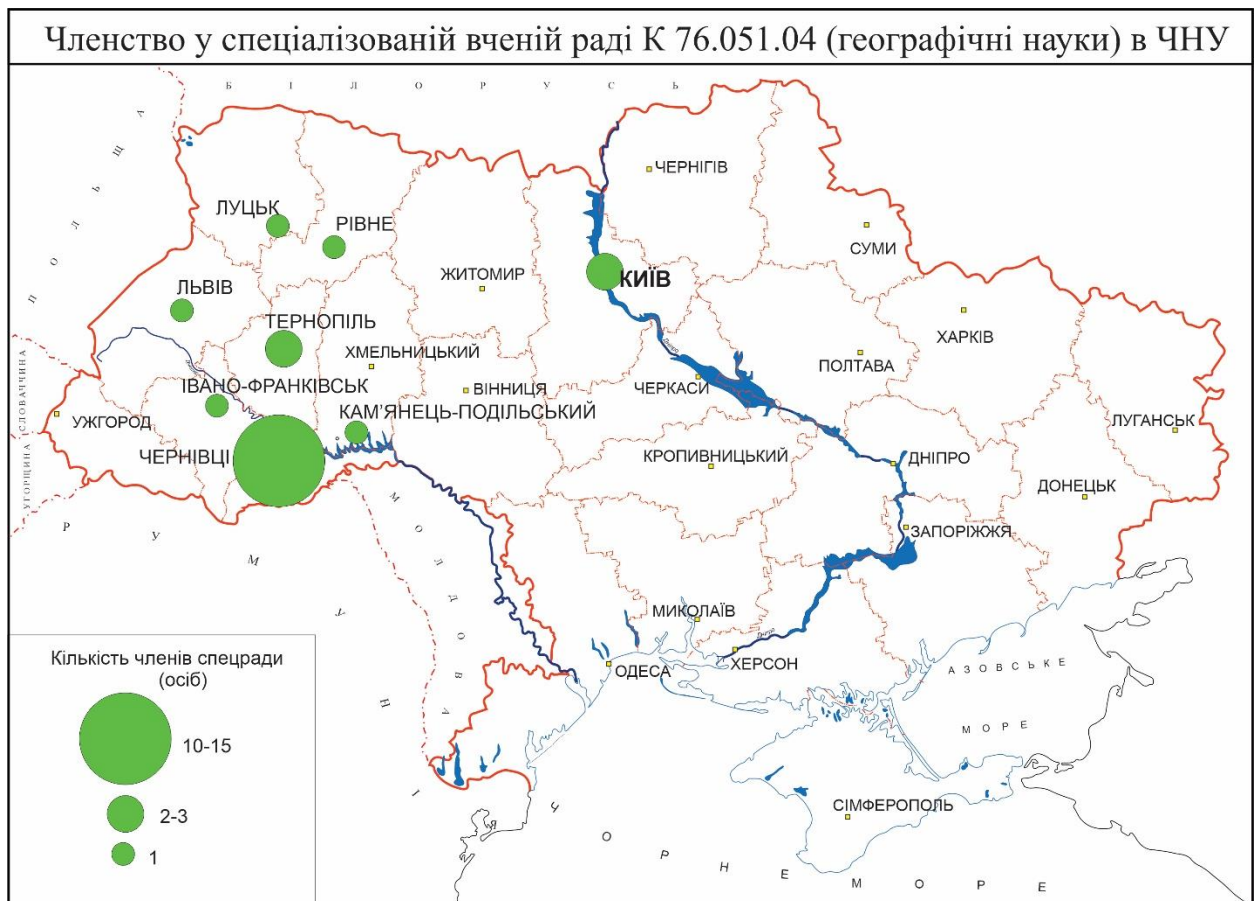

Рис.1. Членство в спецраді К 76.051.04 (географічні науки) в ЧНУ.

Третій період (2011 – 2013 рр.) був найефективнішим у роботі спецради. У цьому часовому проміжку були атестовані 32 дисертації: 15 – за спеціальністю 11.00.02, 12 – за 11.00.11 і 5 – за спеціальністю 11.00.07.

У 2014 р. були посилені вимоги МОН України до формування спеціалізованих вчених рад, члени ради повинні були мати відповідні профільні шифри наукових спеціальностей. Тому впродовж четвертого періоду (2015 – 2021 рр.) спецрада К 76.051.04 розглядала дисертаційні роботи лише за однією спеціальністю – економічна та соціальна географія (11.00.02). Кандидатами географічних наук стали 16 здобувачів наукового ступеня.

Загалом, за 21 рік роботи (2001 – 2021) здійснено розгляд і проведені захисти 90 кандидатських дисертацій. Переважна більшість дисертаційних робіт присвячена науковій тематиці з проблем суспільної (41) й конструктивної (39) географії. У 5 роботах розкриті наукові проблеми з гідрології, 4 – з фізичної географії, 1 – з історії географії.

Науковий ступінь кандидата географічних наук здобули:

- за спеціальністю фізична географія, геофізика і геохімія ландшафтів (11.00.01): В. Присакар, Ж. Бучко, Я. Скрипник, Н. Веприк (2002 р.);

- за спеціальністю економічна та соціальна географія (11.00.02): Н. Флінта, В. Бурка, Г. Круль, І. Косташук (2006 р.), С. Греков, М. Височин (2007 р.), Л. Заставецька (2008 р.), В. Косташук (2009 р.), Микола Цепенда, І. Вах (2010 р.), Г. Григор'єва, В. Печенюк, Н. Заблотовська, А. Манько, О. Заячук (2011 р.), Р. Гищук, І. Ілляш, С. Брик, П. Колядинський, Я. Атаманюк (2012 р.), С. Добровольська, К. Дарчук, Д. Думітраш, І. Савченко, М. Депутат (2013 р.), І. Поручинська, Ю. Пасевич, М. Лапушняк, М. Паламарюк (2015 р.), Я. Сосницька, М.

В. Джаман, Я. Джаман.

Захист кандидатських дисертацій з географічних наук у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (картографо-статистичний і бібліографічний аналіз)

Топорницька, І. Добинда, А. Майстер, Т. Нич (2016 р.), Г. Єремія (2017 р.), О. Смик, С. Павлюк, П. Мручковський (2018 р.), Л. Лопушняк, М.-Т. Атаманюк (2019 р.), А. Дячук (2021 р.);

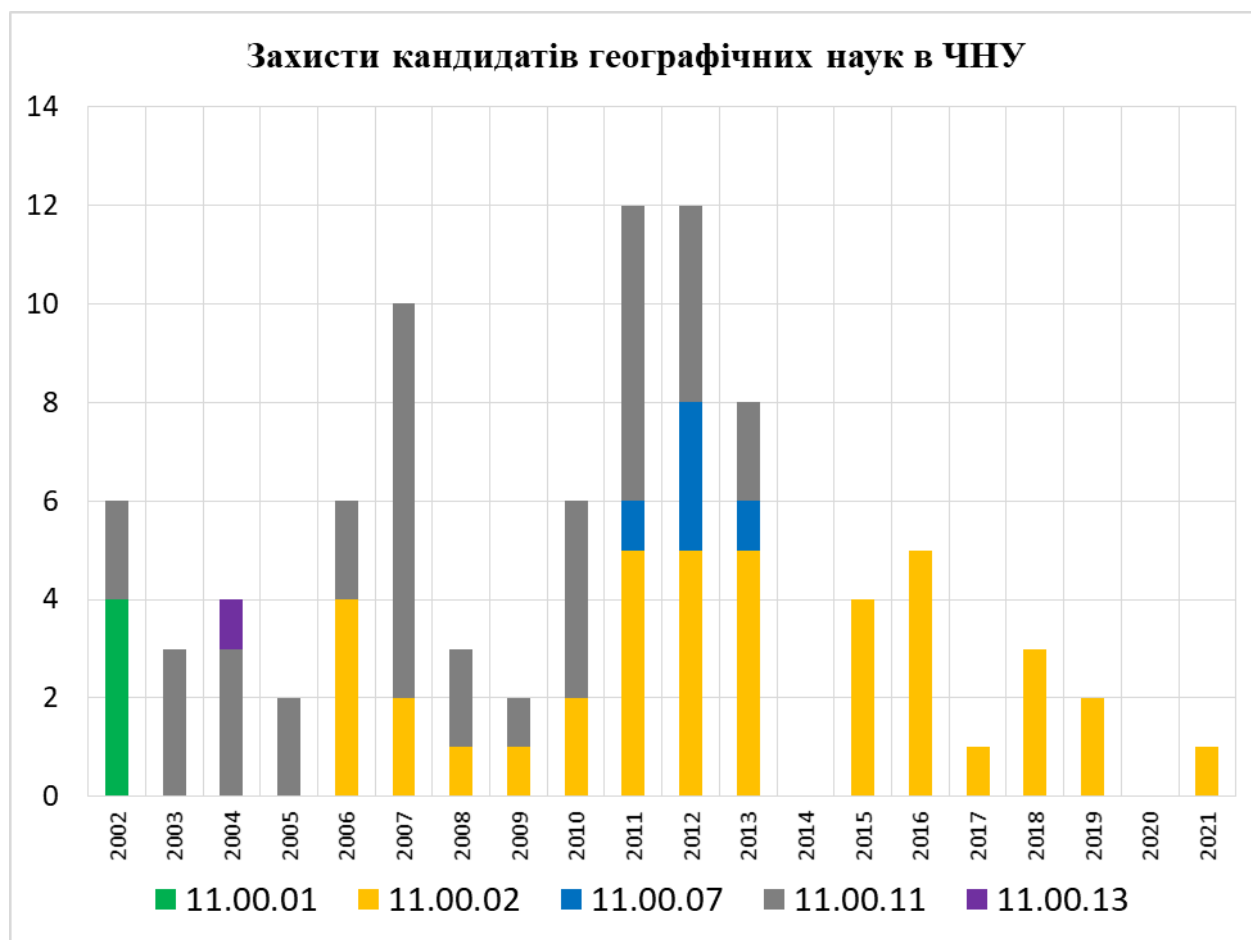

Рис. 2. Захист кандидатів географічних наук в ЧНУ.

- за спеціальністю гідрологія суші, водні ресурси, гідрохімія (11.00.07): Ю. Шевчук (2011 р.), О. Гончар, М. Пасічник, Л. Костенюк (2012 р.), О. Кирилюк (2013 р.);

- за спеціальністю конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів (11.00.11): О. Картава, Михайло Цепенда (2002 р.), Л. Міщенко, М. Питуляк, І. Мисковець (2003 р.), Л. Янковська, В. Триснюк, Т. Соловей (2004 р.), О. Вальчук, П. Царик (2005 р.), Г. Хаєцький, Н. Фоменко (2006 р.), Л. Патрушева, С. Шепетюк, Л. Ткач, З. Герасимів, В. Сівак, Р. Ямборак, С. Кирилюк, Ю. Кушнірук (2007 р.), К. Муха, О. Терещук (2008 р.), М. Шмагельська (2009 р.), В. Іванунік, А. Потапова, М. Ячнюк, І. Война (2010 р.), Г. Ходан, Д. Холявчук, А. Николаєв, О. Красовська, О. Ситник, Т. Ємчук (2011 р.), І. Березка, А. Невенченко, Т. Скутар, Р. Колодницька (2012 р.), Б. Гавришок, Л. Страшевська (2013 р.);

- за спеціальністю історія географії (11.00.13): О. Чернюх (2004 р.).

У ЧНУ виконана переважна більшість дисертаційних робіт – 53 (59 %). Із цієї кількості кандидатів географічних наук, 40 працювали і продовжують працювати на географічному факультеті. 13 кандидатів географічних наук було підготовлено в ЧНУ для інших освітніх і наукових закладів західного регіону України.

Спеціалізована вчена рада К 76.051.04 стала центром захисту кандидатських дисертацій, виконаних у науково-освітніх установах сусідніх регіонів України (*Рис. 3*): по 9 – у Тернополі й Луцьку, 6 – у Вінниці, по 3 – в Івано-Франківську та Львові, по 1 – у Рівному й

В. Джаман, Я. Джаман.

Захист кандидатських дисертацій з географічних наук у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (картографо-статистичний і бібліографічний аналіз)

Кам'янці-Подільському. Три дисертаційні роботи підготовлені в наукових центрах Києва. По одній дисертації виконано в Харкові та Миколаєві. Загалом у спеціалізованій вченій раді К 76.051.04 захищені кандидатські дисертації, що були виконані у 15 наукових і науково-освітніх закладах 11 центрів географічної науки України (Рис. 3). Науковими керівниками дисертаційних робіт виступили 34 науковці (Джаман 2024).

Рис.3. Центри підготовки кандидатських дисертацій з географічних наук, захищених у спецраді ЧНУ.

Офіційними опонентами кандидатських дисертацій призначалися понад 80 науковців із 27 установ та закладів 19 центрів географічної науки України (рис. 4). Найчастіше – з Києва: 20 опонентів, що атестували 36 дисертаційних робіт, у т. ч.: з Київського національного університету ім. Т. Шевченка (11 опонентів, 26 офіційних рецензій), Інституту географії НАН України (5/6), Ради з вивчення продуктивних сил України НАНУ (2/2), Інституту геологічних наук НАНУ (1/1), Київського міжнародного університету (1/1); з Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича (15 опонентів / 32 рецензії); Львівського національного університету ім. І. Франка (11/21); Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка (10/27); з Луцька: 5 опонентів рецензували 16 робіт (з Волинського національного університету ім. Л. Українки – 4/6 і Луцького державного технічного університету – 1/10); Вінницького державного педагогічного університету ім. М. Коцюбинського (2/12); Одеського національного університету ім. І. Мечникова (2/9); з Івано-Франківська (3/5), Харкова (2/4). Офіційними опонентами виступали також науковці Рівного, Хмельницького, Полтави, Ніжина, Мелітополя, Херсона, Сум, Кам'янець-Подільського,

В. Джаман, Я. Джаман.

Захист кандидатських дисертацій з географічних наук у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (картографо-статистичний і бібліографічний аналіз)

Житомира, Буковинського державного фінансово-економічного університету, Національного природного парку «Вижницький».

Найбільше робіт опонували проф. Я. Мольчак і О. Заставецька (по 10), Г. Денисик (9), Я. Олійник (7), В. Гуцуляк і М. Дністрянський (по 6), О. Любіцева, В. Круль, М. Будз, В. Яворська (по 5), П. Шищенко, О. Топчієв, Ю. Ющенко (по 4), В. Євдокименко, А. Кузисин, І. Журба, А. Гудзевич, доц. Мирослава Питуляк, Микола Питуляк, А. Слащук, Р. Сливка (по 3). Опонентами виступали також проф. Є. Маруняк, О. Шаблій, Д. Мальчикова, С. Іщук, О. Ободовський, В. Шевченко, В. Хільчевський, В. Нагірна, Г. Підгрушний, В. Барановський, А. Доценко, Г. Балабанов, В. Джаман, К. Кілінська, І. Волошин, І. Ковальчук, С. Позняк, І. Ровенчак, А. Мельник, М. Барановський, К. Немець, Л. Немець, В. Воровка, Г. Рудько, доц. В. Смирнова, Н. Мезенцева, І. Рибак, Л. Шевченко, В. Чехній та інші. Загалом опонентами виступили 81 науковець (46 докторів і 35 кандидатів наук).

Рис. 4. Офіційні опоненти кандидатських дисертацій з географічних наук у спецраді ЧНУ.

В. Джаман, Я. Джаман.

Захист кандидатських дисертацій з географічних наук у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (картографо-статистичний і бібліографічний аналіз)

Рис. 5. Провідні установи кандидатських дисертацій географічних наук у спецраді ЧНУ.

Ще однією атестаційною інституцією дисертаційних робіт до середини 2007 року були провідні установи, яких згідно тематики і регіону дослідження визначала спеціалізована вчена рада; це були провідні центри географічної науки України. 25 здобувачів наукового ступеня кандидата географічних наук у спецраді К 76.051.04 доповідали результати своїх наукових доробків і проходили апробацію в 6 провідних наукових установах: КНУ ім. Т. Шевченка (2 здобувачі), Інституті географії НАН України (2), ЛНУ ім. І. Франка (12), ОНУ ім. І. Мечникова (6), ХНУ ім. В. Каразіна (2), Таврійському національному університеті ім. В. Вернадського (1) (*Рис. 5*).

5. ВИСНОВКИ

1. Спецрада К 76.051.04 була створена на базі географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича наказом ВАК України 22 червня 2001 року. До складу спецради були включені провідні науковці різних центрів географічної науки і вищої освіти України – загалом 37 географів-науковців (22 доктори і 15 кандидатів наук) із 8 центрів географічної науки.

2. За 21 рік функціонування спецради (2001 – 2021) здійснено розгляд і проведені захисти 90 кандидатських дисертацій. Переважна більшість дисертаційних робіт присвячена науковій тематиці з проблем економічної та соціальної географії (41) й конструктивної географії і раціонального використання природних ресурсів (39), 5 робіт розкривають наукові проблеми з гідрології суші, водних ресурсів, гідрохімії, 4 – з фізичної географії, геофізики і геохімії ландшафтів, 1 – з історії географії. У роботі спецради виділяються чотири періоди, що зумовлено науковими спеціальностями (шифрами), за якими вона працювала.

3. Переважна більшість дисертаційних робіт (53) виконана в ЧНУ, а загалом у спеціалізованій вченій раді К 76.051.04 захищені кандидатські дисертації, що були виконані у

В. Джаман, Я. Джаман.

Захист кандидатських дисертацій з географічних наук у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (картографо-статистичний і бібліографічний аналіз)

15 установах 11 центрів географічної науки України (Чернівці, Тернопіль, Луцьк, Вінниця, Київ, Львів, Івано-Франківськ, Харків, Рівне, Миколаїв, Кам'янець-Подільський). Науковими керівниками дисертаційних робіт є 34 науковці.

4. Офіційними опонентами кандидатських дисертацій призначалися 81 науковець (46 докторів і 35 кандидатів наук) із 27 установ та закладів 19 центрів географічної науки України. Найчастіше – з Києва, Чернівців, Львова, Тернополя, Луцька, Вінниці, Одеси, Івано-Франківська, Харкова, Рівного.

ЛІТЕРАТУРА

1. Джаман, В. О. (2024). Геофак ЧНУ – центр атестації кандидатських дисертацій з географічних наук. *Міжнародна наукова конференція «Природа і суспільство: виклики і поступ» (Чернівці, 11 – 13 жовтня 2024 р.)*, 28 – 30. [Dzhaman, V. O. (2024). Neofak ChNU – tsentr atestatsii kandydatskykh dysertatsii z heohrafichnykh nauk. *Mizhnarodna naukova konferentsiia «Pryroda i suspilstvo: vyklyky i postup» (Chernivtsi, 11 – 13 zhovtnia 2024 r.)*, 28 – 30.]
2. Дронова, О. Л., Маруняк, Є. О., Руденко, Л. Г., Топчієв, О. Г. (2023). Імідж і місія географічної науки в Україні. *Український географічний журнал*, 3, 3 – 11. [Dronova, O. L., Maruniak, Ye. O., Rudenko, L. H., Topchiiev, O. H. (2023). Imidzh i misiia heohrafichnoi nauky v Ukraini. *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, 3, 3 – 11.]
3. Жупанський, Я. І. (1997). *Історія географії в Україні*. Львів: Світ. [Zhupanskyi, Ya. I. (1997). *Istoriia heohrafii v Ukraini*. Lviv: Svit.]
4. Кандиба, Ю. І. (2009). *Розвиток суспільно-географічної думки в Харківському регіоні* [Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук, Київський національний університет імені Т. Шевченка], Київ. [Kandyba, Yu. I. (2009). *Rozvytok suspilno-heohrafichnoi dumky v Kharkivskomu rehioni* [Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. heohr. nauk, Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni T. Shevchenka], Kyiv.]
5. Краснопольська, Н. В. (2006). *Науковий потенціал української географії: формування, розміщення, напрями* [Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук, Київський національний університет імені Т. Шевченка], Київ. [Krasnopol'ska, N. V. (2006). *Naukovyi potentsial ukrainskoi heohrafii: formuvannia, rozmishchennia, napriamy* [Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. heohr. nauk, Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni T. Shevchenka], Kyiv.]
6. Лісовський, С. А., Руденко, Л. Г., Маруняк, Є. О., Гукалова, І. В. (2024). Внесок співробітників інституту географії НАН України в опрацювання проблематики природокористування та сталого розвитку. *Український географічний журнал*, 3, 47 – 60. [Lisovskyi, S. A., Rudenko, L. H., Maruniak, Ye. O., Hukalova, I. V. (2024). Vnesok spivrobitnykiv instytutu heohrafii NAN Ukrainy v opratsiuvannia problematyky pryrodokorystuvannia ta staloho rozvytku. *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, 3, 47 – 60.]
7. Маруняк, Є. О., Палеха, Ю. М., Криштор, Т. В. (2022). Планування просторового розвитку в умовах війни і відбудови: бачення для України. *Український географічний журнал*, 4, 13 – 22. [Maruniak, Ye. O., Palekha, Yu. M., Kryshor, T. V. (2022). Planuvannia prostorovoho rozvytku v umovakh viiny i vidbudovy: bachennia dlia Ukrainy. *Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, 4, 13 – 22.]
8. Нич, Т. В. (2012). Географія інтелектуального потенціалу. *Географія та туризм*, 21, 161 – 166. [Nych, T. V. (2012). Heohrafiia intelektualnoho potentsialu. *Heohrafiia ta turyzm*, 21, 161 – 166.]
9. Нич, Т. В. (2016). *Суспільно-географічні аспекти дослідження формування інтелектуального потенціалу Хмельницької області* [Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук, Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича], Чернівці. [Nych, T. V. (2016). *Suspilno-heohrafichni aspekty doslidzhennia formuvannia intelektualnoho potentsialu Khmelnytskoi oblasti* [Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. heohr. nauk, Chernivetskyi natsionalnyi universytet imeni Yu. Fedkovycha], Chernivtsi.]
10. Олійник, Я. Б., Нич, Т. В. (2014). Проблеми становлення української географії. *Географія та туризм*, 27, 169 – 172. [Oliinyk, Ya. B., Nych, T. V. (2014). Problemy stanovlennia ukrainskoi heohrafii. *Heohrafiia ta turyzm*, 27, 169 – 172.]
11. Олійник, Я. Б., Нич, Т. В. (Упоряд.) (2017). *Сучасна суспільна географія України в персоналіях: Бібліографічний довідник*. Київ : Прінт-Сервіс. [Oliinyk, Ya. B., Nych, T. V. (Uporiad.) (2017). *Suchasna suspilna heohrafiia Ukrainy v personaliiakh: Bibliohrafichni dovidnyk*. Kyiv : Print-Servis.]
12. Олійник, Я. Б., Нич, Т. В., Тиква, Л. М. (Упоряд.) (2014). *Наукові постаті сучасної суспільної географії України. Бібліографічний довідник*. Київ : Прінт-Сервіс. [Oliinyk, Ya. B., Nych, T. V., Tykva, L. M. (Uporiad.) (2014). *Naukovii postati suchasnoi suspilnoi heohrafii Ukrainy. Bibliohrafichni dovidnyk*. Kyiv : Print-Servis.]

В. Джаман, Я. Джаман.

Захист кандидатських дисертацій з географічних наук у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (картографо-статистичний і бібліографічний аналіз)

- (Uporiad.) (2014). *Naukovi postati suchasnoi suspilnoi heohrafii Ukrainy. Bibliohrafichniy dovidnyk*. Kyiv : Print-Servis.]
13. **Руденко, Л.** (2024). Географія і сучасність: макропогляд. *Міжнародна наукова конференція «Природа і суспільство: виклики і поступ» (Чернівці, 11 – 13 жовтня 2024 р.)*, 21 – 22. [Rudenko, L. (2024). *Heohrafiia i suchasnist: makropohliad. Mizhnarodna naukova konferentsiia «Pryroda i suspilstvo: vyklyky i postup» (Chernivtsi, 11 – 13 zhovtnia 2024 r.)*, 21 – 22.]
 14. **Руденко, Л. Г., Заячук, М. Д., Лісовський, С. А., Маруняк, Є. О., Муніч, Н. В., Пересадько, В. А., Пономаренко, О. М.** (2022). Військова агресія росії в Україні та її наслідки для географічної освіти і науки. *Український географічний журнал*, 4, 4 – 12. [Rudenko, L. H., Zaiachuk, M. D., Lisovskyi, S. A., Maruniak, Ye. O., Munich, N. V., Peresadko, V. A., Ponomarenko, O. M. (2022). *Viiskova ahresiia rosii v Ukraini ta yii naslidky dlia heohrafichnoi osvity i nauky. Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, 4, 4 – 12.]
 15. **Топчієв, О. Г.** (2022). Новий погляд на географію: географічні імперативи. *Український географічний журнал*, 3, 3 – 10. [Topchiiev, O. H. (2022). *Novyi pohliad na heohrafiu: heohrafichni imperatyvy. Ukrainskyi heohrafichnyi zhurnal*, 3, 3 – 10.]
 16. **Чернюх, О. І.** (2004). *Становлення конструктивно-географічних напрямів раціонального природокористування в Україні у першій половині XX ст.* [Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук, Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича], Чернівці. [Cherniukh, O. I. (2004). *Stanovlennia konstruktivno-heohrafichnykh napriamiv ratsionalnoho pryrodokorystuvannia v Ukraini u pershii polovyni XX st.* [Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. heohr. nauk, Chernivetskyi natsionalnyi universytet imeni Yu. Fedkovycha], Chernivtsi.]
 17. **Шевчук, С. М.** (2008). *Розвиток методологічних основ суспільної географії в Україні у XX столітті* [Автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. геогр. наук, Київський національний університет імені Т. Шевченка], Київ. [Shevchuk, S. M. (2008). *Rozvytok metodolohichnykh osnov suspilnoi heohrafii v Ukraini u XX stolitti* [Avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. heohr. nauk, Kyivskyi natsionalnyi universytet imeni T. Shevchenka], Kyiv.]

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

18. *Статут Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (нова редакція)*. Чернівці, 2022. 43 с. [Statut Chernivetskoho natsionalnoho universytetu imeni Yuriia Fedkovycha (nova redaktsiia). Chernivtsi, 2022. 43 s.] - [Джерело](#)
19. *Стратегічний план розвитку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (2025 – 2029 рр.)*. Чернівці, 2024. 11с. [Stratehichnyi plan rozvytku Chernivetskoho natsionalnoho universytetu imeni Yuriia Fedkovycha (2025 – 2029 rr.). Chernivtsi, 2024. 11s.] - [Джерело](#)

V. Dzhaman, Y. Dzhaman

Defending Dissertations for a scientific degree PhD in Geography at Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

(cartographic, statistical and bibliographic Analysis)

Keywords: PhD thesis, applicant for a scientific degree, scientific supervisor, opponent, specialized academic council, scientific center.

Abstract: The periods of activity of the specialized academic council for the defense of dissertations for the degree of Candidate of Geographical Sciences at Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University have been analyzed. The structure of candidate dissertations in scientific areas, the geography of dissertations in scientific centers and institutions of Ukraine has been considered. The contribution of scientists to the training of highly qualified specialists through scientific guidance and opposition has been evaluated dissertations.

The Specialized Academic Council K 76.051.04 with the right to accept for consideration and defend dissertations for the degree of Candidate of Geographical Sciences was created on the basis of the Faculty of Geography of Chernivtsi National University Y. Fedkovych by the order of the Higher Attestation Commission of Ukraine on June 22, 2001. In addition to Chernivtsi, the special council included leading scientists

В. Джаман, Я. Джаман.

Захист кандидатських дисертацій з географічних наук у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (картографо-статистичний і бібліографічний аналіз)

from other centers of geographical science and higher education of Ukraine (Kyiv, Lviv, Ternopil, Lutsk, Rivne, Ivano-Frankivsk, Kamianets-Podilskyi) – a total of 37 geographers-scientists (22 doctors and 15 candidates of sciences) from 8 centers of geographical science.

For 21 years of operation of the special council (2001 – 2021), 90 candidate dissertations were reviewed and defended. The vast majority of dissertations are devoted to scientific topics on the problems of economic and social geography (41) and constructive geography and rational use of natural resources (39), 5 works reveal scientific problems on land hydrology, water resources, hydrochemistry, 4 – on physical geography, geophysics and geochemistry of landscapes, 1 – on the history of geography. In the work of the special council, four periods are distinguished, which is due to the scientific specialties (ciphers) in which it worked.

The vast majority of dissertations (53) were completed at Chernivtsi National University, and in general, PhD dissertations were defended in 15 institutions of 11 centers of geographical science of Ukraine (Chernivtsi, Ternopil, Lutsk, Vinnytsia, Kyiv, Lviv, Ivano-Frankivsk, Kharkiv, Rivne, Mykolaiv, Kamianets-Podilskyi). The scientific supervisors of the dissertations are 34 scientists.

81 scientists (46 doctors and 35 candidates of sciences) from 27 institutions and institutions of 19 centers of geographical science of Ukraine were appointed as official opponents of candidate dissertations. Most often - from Kyiv, Chernivtsi, Lviv, Ternopil, Lutsk, Vinnytsia, Odesa, Ivano-Frankivsk, Kharkiv, Rivne.